

УДК 355.45

Ю. П. Бабков

С. В. Бєлай

О. Г. Бондаренко

ПІДХОДИ ДО ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ СТІЙКОСТІ У ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО І ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ

Проведено аналіз перспектив із запровадження національної системи стійкості та окремих її елементів на основі імплементації в діяльність органів державного і військового управління ризик-орієнтованого підходу. За результатами дослідження кращих світових практик розглянуто шість основних етапів відповідної роботи: визначення найбільших загроз для національної безпеки; поглиблений аналіз можливих наслідків, розроблення сценарних прогнозів, моделювання; оцінювання можливостей, виявлення уразливостей; комплексне картографування, геопросторова підтримка; поширення результатів оцінювання ризиків, візуалізація; моніторинг і повторне оцінювання ризиків з урахуванням набутого досвіду. Проаналізовано підходи, які реалізовані і можуть бути запроваджені на стратегічному, оперативному, тактичному рівнях управління у Національній гвардії України.

Ключові слова: національна безпека, національна система стійкості, оцінювання загроз, оцінювання ризиків, кризова ситуація, органи державного і військового управління, можливості.

Постановка проблеми. Указом Президента України від 27 вересня 2021 р. № 479/2021 затверджено Концепцію забезпечення національної системи стійкості (Концепція). Метою цієї Концепції є визначення основних принципів, напрямів, механізмів і строків запровадження та функціонування національної системи стійкості, спрямованої на забезпечення здатності держави і суспільства своєчасно ідентифікувати загрози, виявляти уразливості та оцінювати ризики національній безпеці, запобігати або мінімізувати їх негативні впливи, ефективно реагувати та швидко і повномасштабно відновлюватися після виникнення загроз або настання надзвичайних та кризових ситуацій усіх видів, включаючи загрози гібридного типу, але не обмежуючись ними [1].

Одним із шляхів розв'язання проблем стосовно запровадження національної системи стійкості є забезпечення єдності концептуальних підходів і принципів діяльності суб'єктів забезпечення національної стійкості на підставі:

– запровадження в Україні національної системи виявлення й оцінювання загроз та уразливостей, оцінювання ризиків і стану відповідних можливостей на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях;

– розроблення і запровадження єдиної методики оцінювання ризиків національній безпеці та стану відповідних можливостей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ознайомлення з теоретичними джерелами стосовно проблем запровадження національної системи стійкості показало, що цій проблемі приділяли значну увагу. Так, в аналітичній доповіді [2] детально досліджено методологічні, організаційні, правові, політичні та інші аспекти створення і функціонування національних систем оцінювання ризиків і загроз, а також наведено результати дослідження закордонного досвіду в цій сфері. Там же на основі вивчення кращих світових практик розроблено комплексну модель запровадження в Україні багаторівневої системи оцінювання загроз національній безпеці, запропоновано методологію і практичні рекомендації щодо оцінювання загроз, спроможностей, визначення уразливостей, а також концептуальні засади нормативно-правового забезпечення діяльності в цій сфері. У Доктрині [3] викладено особливості процесів планування розвитку в Національній гвардії України (НГУ), а також деталізовано питання застосування програмно-проектного менеджменту

© Ю. П. Бабков, С. В. Бєлай, О. Г. Бондаренко, 2023

під час планування розвитку спроможностей.

Частково підходи до оцінювання і прогнозування рівня загроз, ризиків, складності оперативної обстановки досліджували вчені Національної академії Національної гвардії України. Так, у науковій праці [4] розглянуто аспекти визначення критеріїв складності оперативної обстановки у сфері охорони громадського порядку і забезпечення громадської безпеки, а також питання оцінювання поточного і прогнозного рівнів складності оперативної обстановки. Методику оцінювання рівня складності оперативної обстановки, яка дає можливість на основі вхідних параметрів адекватно оцінити ситуацію, що склалася у зоні відповідальності військової частини, викладено у [5]. Автор статті [6] вивчав можливості отримання якісних поточних і прогнозних оцінок щодо складності оперативної обстановки у сфері охорони громадського порядку, запропонував і розглянув типові варіанти ускладнення і нормалізації соціальних конфліктів, запропонував методику вироблення таких оцінок, розробив критерії та відповідні типові елементи висновків. Крім того, цей автор запропонував й обґрунтував підхід до визначення ризиків зменшення контрольованої території під час перегруповування сил НГУ, що виникатимуть у разі залучення до виконання службово-бойових завдань військових оперативних резервів із регіонів країни, у тому числі з ускладненою суспільно-політичною обстановкою [7]. У науковій статті [8] обґрунтовано систему показників і критеріїв оцінювання рівня складності інформаційно-психологічної обстановки в районі виконання завдань із забезпечення громадської безпеки формуваннями НГУ, а також підходи до їх визначення з використанням методу нечітких множин. На основі аналізу методів вибору і розставлення пріоритетів, елементів теорії управління ризиками у публікації [9] запропоновано методику ранжирування районів службово-бойового призначення для сил Національної гвардії України у разі одночасного виникнення кризових ситуацій у кількох регіонах держави.

Однак у наведених наукових працях бракувало єдності концептуальних підходів і принципів діяльності суб'єктів забезпечення національної стійкості. Різні методики оцінювання ризиків і загроз не мають імплементації в органах державного і військового управління.

Мета статті – систематизувати й узагальнити процес запровадження національної стійкості із

застосуванням відомих підходів до цього процесу в органах державного і військового управління.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні Україна вже більше року потерпає від несправедливої війни, розв'язаної Російською Федерацією внаслідок повномасштабного вторгнення, що ускладнило реалізацію Концепції в затверджені строки. Однак актуальність розв'язуваних проблем тільки ще більше зросла. Реалізація Концепції [1] сприятиме впровадженню національної системи стійкості, запровадженню ризик-орієнтованого підходу в системі стратегічного аналізу і планування тощо. Під національною стійкістю в Концепції розуміється здатність держави і суспільства ефективно протистояти загрозам будь-якого походження і характеру, адаптуватися до змін безпекового середовища, підтримувати стале функціонування, швидко відновлюватися до бажаної рівноваги після кризових ситуацій [1].

Кризова ситуація в Концепції визначається як стан, що характеризується крайнім загостренням протиріч, значною дестабілізацією становища у будь-якій сфері діяльності, регіоні, державі, у тому числі значним порушенням умов функціонування основних сфер життєдіяльності суспільства і держави, та потребує вжиття комплексу заходів для стабілізації ситуації та відновлення якості життя населення, умов функціонування суспільства і держави на рівні, не нижчому за докризовий. Однією з передумов розвитку кризової ситуації може бути виникнення надзвичайної ситуації [1].

На думку авторів статті, це визначення доцільно конкретизувати і визначити як обстановку з високим рівнем напруженості, що склалася або може скластися внаслідок дій, здатних призвести до заподіяння шкоди життєво важливим інтересам людини і громадянина, суспільства і держави, яка характеризується крайнім загостренням суперечностей, гострою дестабілізацією становища у будь-якій сфері діяльності, регіоні, країні, реагування на яку потребує залучення в обмежені строки додаткових сил і засобів органів державної влади, органів місцевого самоврядування, правоохоронних органів, Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань, сил цивільного захисту, підприємств, установ та організацій без введення надзвичайних адміністративно-правових режимів.

Методи визначення рівнів національної безпеки у цілому та її складових (воєнної, громадської, енергетичної, економічної, безпеки критичної інфраструктури та ін.) із застосуванням ризик-орієнтованих підходів широко представлені у наукових та науково-методичних працях, регламентовані законодавством та нормативно-правовими документами. Наразі науково-методичний апарат з оцінювання загроз і ризиків має частковий та вузькоспеціалізований характер для певного виду безпеки [3–9], і це, на думку авторів статті, цілком виправдано.

Методологія оцінювання ризиків у різних країнах неоднакова. Згідно з аналітичною доповіддю НІСД «Національні системи оцінювання ризиків і загроз: кращі світові практики, нові можливості для України» [1] за результатами дослідження кращих світових практик виокремлюють шість основних етапів відповідної роботи.

Перший етап. Визначення найбільших загроз для національної безпеки (screening). Для цього застосовуються два основні підходи. Перший підхід передбачає оцінювання всіх реальних і

потенційних загроз за критеріями ймовірності й тяжкості наслідків. Зазвичай для такого аналізу застосовується метод Дельфі. Як і для будь-яких експертних опитувань, недоліками цього методу є певний суб'єктивізм оцінок, різний професійний рівень експертів, можливість маніпуляцій з боку організаційної групи, яка узагальнює результати та ін. Другий підхід передбачає, що спочатку проводиться аналіз безпекового середовища у розрізі певних сфер (наприклад, економічної, соціальної, суспільно-політичної, екологічної, воєнної, громадської безпеки тощо) за визначеними критеріями (індикаторами) у динаміці. Критерії відбору в кожній країні можуть бути різними. Певні країни визначають сфери національної безпеки, у яких постійний моніторинг та аналіз ризиків є обов'язковими.

Аналогічні підходи запропоновані у методиках оцінювання і прогнозування оперативної обстановки в районах відповідальності частин НГУ, інформаційно-психологічної обстановки в районах виконання завдань, ранжирування районів службово-бойового призначення для сил НГУ у разі виникнення кризових ситуацій та ін. [4, 5, 6].

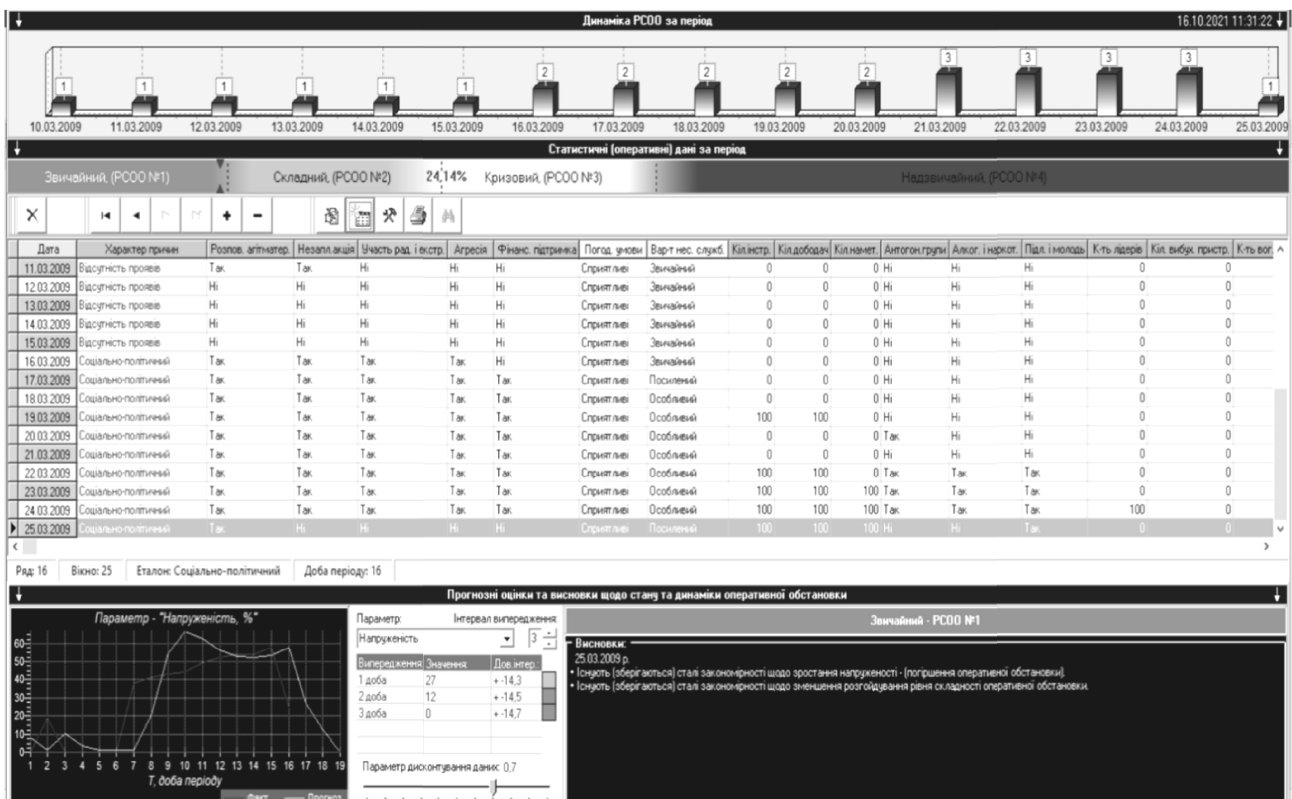

Рисунок 1 – Інтерфейс комп'ютерної програми оцінювання і прогнозування рівня складності оперативної обстановки у районах відповідальності частин Національної гвардії України

На рисунку 1 зображено інтерфейс розробленої у Національній академії Національної гвардії України комп'ютерної програми оцінювання і прогнозування рівня складності оперативної обстановки у районах відповідальності частин НГУ, яка дає змогу в динаміці фіксувати значення окремих факторів та умов оперативної обстановки і формувати відповідні висновки щодо поточних і прогнозних оцінок. Формування таких оцінок здійснюється з використанням методу таксономії та моделі Брауна. Складність оперативної обстановки може мати звичайний, складний, кризовий і надзвичайний рівні [4].

Аналогічні рівні складності інформаційно-психологічної обстановки є основою визначення ступеня ризику психогенних втрат у районі виконання бойових чи службово-бойових завдань [8]. Емпіричну шкалу такого ризику наведено у табл. 1.

Недоліком обох зазначених підходів є те, що вони базуються переважно на ретроспективному аналізі. При цьому до вибірки загроз потрапляють переважно ті, які вже були раніше, або добре відомі. А такі, що становлять групу так званих «чорних лебедів» (непередбачувані, малопрогнозовані події), до уваги не беруться. Для вирішення цієї проблеми доцільним є залучення до процесу оцінювання ризиків експертів та організацій, які здійснюють альтернативні, нетрадиційні дослідження безпекового середовища. Це дає змогу також

запобігати феномену «групового мислення» [2].

Другий етап. Поглиблений аналіз можливих наслідків, розроблення сценарних прогнозів, моделювання. Прикладом підходу до аналізу можливих наслідків є підхід, застосований у методиці ранжирування районів службово-бойового призначення для сил НГУ у разі одночасного виникнення кризових ситуацій у кількох регіонах держави [9]. Шкалу і градацію ризику подано у табл. 2.

У формалізованому вигляді показник ризику R_i для i -го регіону визначається як

$$R_i = P_i \cdot W_i$$

де P_i – імовірність виникнення кризової ситуації в i -му регіоні держави;

W_i – тяжкість наслідків (розмір збитку) в i -му регіоні держави, що можна очікувати внаслідок настання у ньому певної кризової ситуації.

Створення у визначеному регіоні країни угруповання військ зумовлене необхідністю зниження ймовірності P_i і, таким чином, спрямоване на зниження ризиків для конкретного регіону, а в кінцевому результаті – для держави в цілому.

У наведеній методиці визначається ступінь тяжкості наслідків за обсягом збитків унаслідок людських, матеріальних втрат та втрат управління органами державної влади і місцевого самоврядування. Узагальнені результати розподілу тяжкості наслідків залежно від обсягів зазначених збитків подано у табл. 3.

Таблиця 1 – Емпірична шкала ризику психогенних втрат

Співвідношення між потенціалами	Рівень морально-психологічного стану особового складу	Ступінь ризику психогенних втрат	Ймовірна величина ризику психогенних втрат	Відповідний рівень інформаційно-психологічної обстановки
$\Delta\P_{\text{СВ}} \ll \Delta\P_{\text{ОВ}} + \Delta\P_{\text{СЗ}}$	високий	мінімальний ступінь ризику	[0÷5%[звичайний
$\Delta\P_{\text{СВ}} < \Delta\P_{\text{ОВ}} + \Delta\P_{\text{СЗ}}$	середній	підвищений ступінь ризику	[5÷10%[складний
$\Delta\P_{\text{СВ}} > \Delta\P_{\text{ОВ}} + \Delta\P_{\text{СЗ}}$	низький	критичний ступінь ризику	[10÷20%[кризовий
$\Delta\P_{\text{СВ}} \gg \Delta\P_{\text{ОВ}} + \Delta\P_{\text{СЗ}}$	загрозливий	недопустимий ступінь ризику	[20÷30%)	надзвичайний

Таблиця 2 – Емпірична шкала ризику виникнення кризових ситуацій

Рівень напруженості обстановки r_i	Область ризику R_i	Імовірність виникнення кризових ситуацій P	Градація ризику
Звичайний (r_1)	Мінімального (R_1)	0,00–0,25	Мінімальний
Ускладнений (r_2)	Підвищеного (R_2)	0,25–0,50	Середній
Кризовий (r_3)	Недопустимого (R_3)	0,50–0,75	Високий
Надзвичайний (r_4)	Критичного (R_4)	0,75–1,00	Критичний

Таблиця 3 – Результати розподілу тяжкості наслідків за обсягами збитків

Рівень складності оперативної обстановки r_i	Збитки W			Ступінь тяжкості наслідків
	людські втрати W_{li}	втрата управління органами державної влади W_{vi}	матеріальні втрати W_{mi}	
Звичайний (r_1)	Тяжка травма (W_{l1})	Управління здійснюється у повному обсязі (W_{v1})	10–100 тис. дол. (W_{m1})	Незначні
Ускладнений (r_2)	Один смертельний випадок (W_{l2})		100 тис. – 1 млн дол. (W_{m2})	Великі
Кризовий (r_3)	Декілька смертельних випадків (W_{l3})	Управління здійснюється з іншого регіону (W_{v2})	1–10 млн дол. (W_{m3})	Значні
Надзвичайний (r_4)	Багато смертельних випадків (W_{l4})	Управління немає (W_{v3})	Понад 10 млн дол. (W_{m4})	Катастрофічні

Третій етап. Оцінювання можливостей, виявлення уразливостей. У деяких країнах оцінювання ризиків завершується після першого або другого етапів і не враховує стану можливостей, необхідних для подолання відповідних загроз. Проте цей етап є вкрай важливим у контексті подальшого планування заходів реагування на надзвичайні й кризові ситуації та підвищення рівня готовності. Якщо відповідних можливостей немає або їх недостатньо, то це може становити окрему загрозу національній безпеці. Оцінювати такі можливості доцільно під час або за результатами оглядів сектору безпеки і оборони та окремих безпекових складників, зокрема, у контексті забезпечення безперервності критично важливих функцій держави, належної організації кризового менеджменту

у тощо [1, 2, 3].

У чинних актах державного управління, керівних документах та наукових працях на сьогодні не надається однозначного тлумачення поняття «можливості формувань та органів сектору безпеки і оборони». Те ж саме стосується і тлумачення поняття «спроможність», а також іноді трапляється некоректне його використання у називному відмінку множини. Використання ж у низці актів державного управління неоднозначних термінів створює проблеми у їх сприйнятті та реалізації. Це стосується і документів, і наукових праць [1, 2, 3].

Для уникнення такої проблеми доцільно сформулювати тлумачення і навести взаємозв'язок цих понять таким чином. Під можливостями формування (органу) сектору безпеки і оборони України слід розуміти наявні

сили, засоби та інфраструктуру відповідного формування (органу), які за своїми кількістю та якістю (властивостями, характеристиками) *здатні (спроможні)* виконувати завдання певного характеру й обсягу в конкретних умовах обстановки. Вимоги щодо можливостей – це умови і межі набуття *потрібного рівня спроможності* формування виконувати покладені на нього завдання.

Спроможність (оперативна, бойова, спеціальна) – це здатність формування (органу) сектору безпеки і оборони або сукупності сил і засобів виконувати певні завдання за певних умов обстановки, ресурсного забезпечення та відповідно до встановлених стандартів. Спроможність передбачає наявність потенціалу й умов для його реалізації.

Можливості формувань створюються, нарощуються, підтримуються, утилізуються. Спроможність формування виконувати певні завдання досягає або набуває певного рівня. Її оцінювання здійснюється за встановленими критеріями і визначається як ступінь відповідності можливостей до потреб. Можливості можна також

тлумачити як забезпечені ресурсами, укомплектовані та підготовлені до виконання певних завдань у конкретних умовах обстановки наявні сили, засоби, інфраструктура, запаси тощо. Рівень забезпечення ресурсами, рівень укомплектованості сил і засобів, рівень підготовленості особового складу, озброєння, військової та спеціальної техніки, системи управління до виконання завдань за призначенням будуть визначати рівень задоволення потреб, тобто відповідність потенціалу або можливостей потрібному рівню безпеки. Тому, як вважають автори статті, доцільно у множині називного відмінка використовувати термін «можливості».

У Департаменті воєнної політики та стратегічного планування Міністерства оборони України ще у 2008 р. у процесі формування Стратегічного оборонного бюлетеня для прийняття рішень основними критеріями визначались обсяг можливостей та вартість досягнення таких можливостей [11].

На рисунку 2 подано процедури формування Стратегічного оборонного бюлетеня.

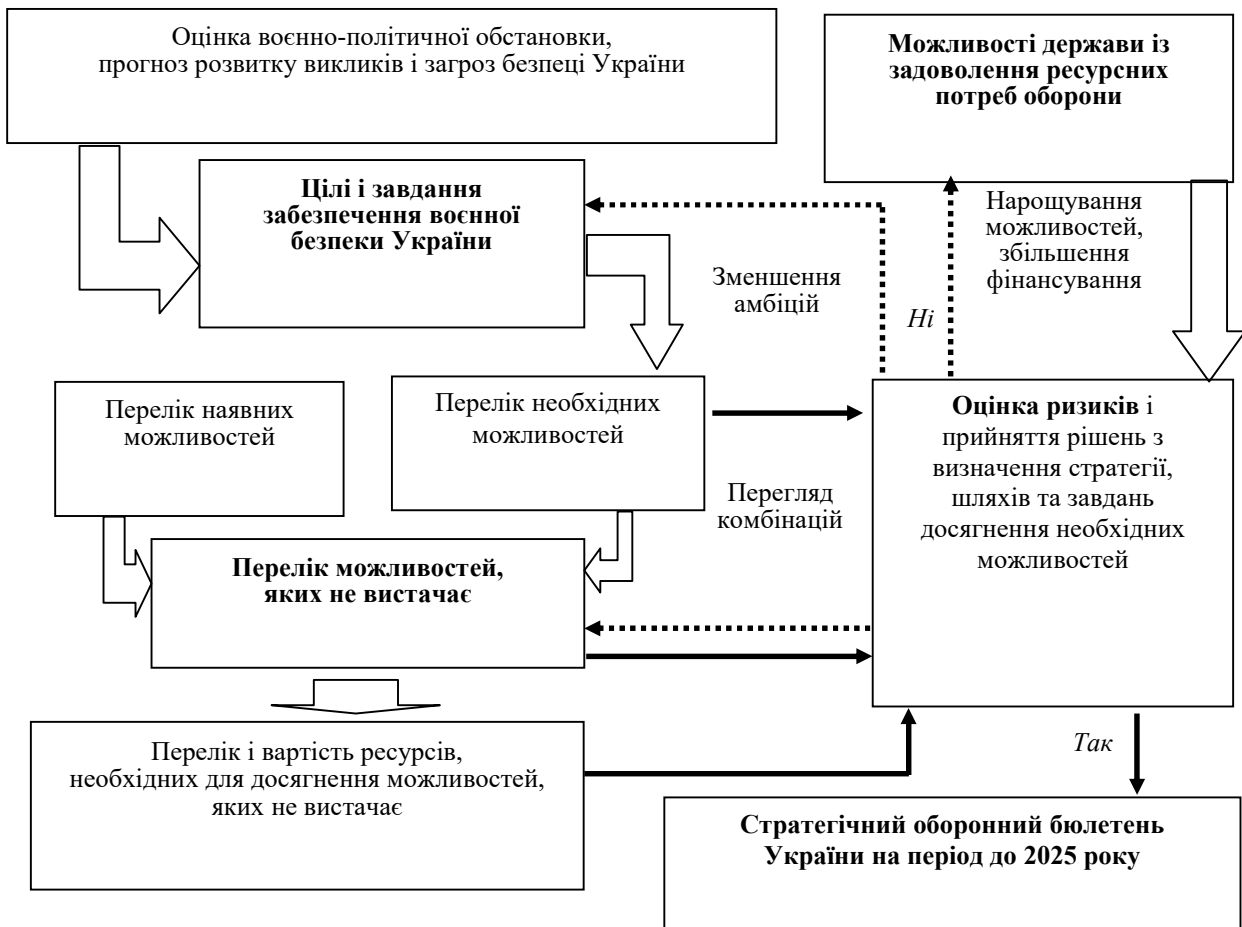

Рисунок 2 – Процедури формування Стратегічного оборонного бюлетеня

Як видно на рис. 2, основою такої процедури є оцінка загроз безпеці України і відповідних ризиків з урахуванням можливостей держави. Ризик являє собою передбачувані (очікувані) наслідки впродовж певного періоду часу для певного типу цілей, які можуть бути внаслідок реалізацій певного набору загроз.

Для конкретної загрози, конкретних об'єкту (цілі) та типу наслідків ризик можна визначити за такою формулою [12]:

$$\text{Ризик} = \text{Загроза} \times \text{Уразливість} \times \text{Наслідки}.$$

Не вдаючись до числових розрахунків, слід зауважити, що, наприклад, ризик терористичного нападу на елемент (об'єкт) критичної інфраструктури буде тим більший, чим вище рівень певної загрози цьому елементу, чим більше уразливість зазначеного елемента стосовно конкретної загрози і чим важче наслідки у випадку реалізації загрози (вчинення нападу). Тому виявлення і зменшення уразливості об'єктів, що зазнають впливу загроз (збільшення рівня їх захищеності), є однією з важливих умов зниження ризиків.

Четвертий етап. Комплексне картографування, геопросторова підтримка (geospatial support). Сучасним

високотехнологічним методом оцінювання безпекової ситуації та виявлення загроз є аналіз геопросторових даних. Він дає змогу поєднувати наявні у державі бази даних (метеорологічну, геологічну, інфраструктурну, медичну тощо) у єдину географічну інформаційну систему, яка діє в режимі реального часу і дозволяє робити прогнози на основі зібраних даних. Загальна оперативна картина встановлюється з урахуванням зібраної інформації, її сортування й узагальнення. Здійснюється відповідний її супровід. Інформація про розвиток ситуації надається всім, кого це стосується. Наповнення такої інформаційної системи даними може здійснюватися, зокрема, за допомогою мережі державних ситуаційних центрів [2] (рис. 3).

Приклад розподілу кількості надзвичайних ситуацій, що виникли у регіонах України у 2022 р., наведено на рис. 4.

П'ятий етап. Поширення результатів оцінювання ризиків, візуалізація. Для розробників політики і для тих, хто відповідає за комунікації, доцільно використовувати теплові матриці ризиків, за допомогою яких результати національної оцінки ризиків візуалізуються (рис. 5).

Рисунок 3 – Варіант геопросторової підтримки роботи ситуаційного центру

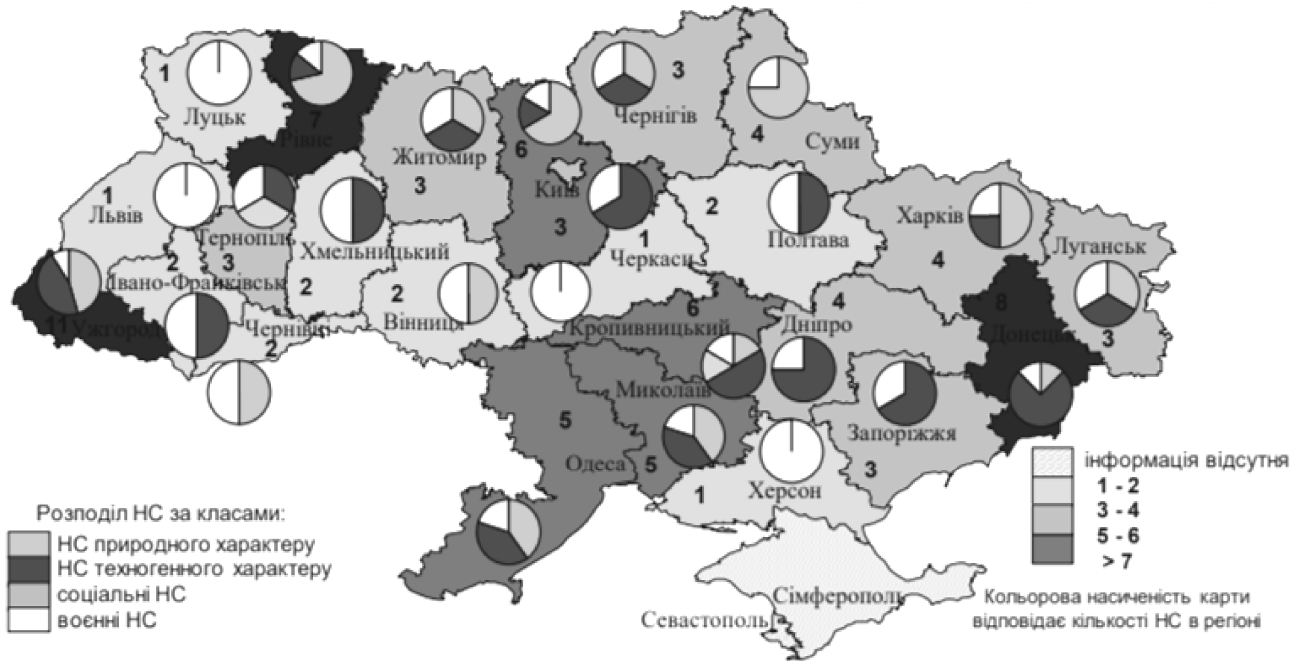

Рисунок 4 – Розподіл кількості надзвичайних ситуацій, що виникли у регіонах України у 2022 р.

Рисунок 5 – Матриця ризиків

Шостий етап. Моніторинг і повторне оцінювання ризиків з урахуванням набутого досвіду (*lessons learned*). Результати оцінювання ризиків і загроз мають періодично переглядатися й оновлюватися. У більшості країн, що їх досліджували, така періодичність становить 1–5 років.

Серед основних проблемних питань створення національної системи оцінювання ризиків у багатьох країнах визначають недостатню кількість кваліфікованих кадрів, недоліки методології, які уможливають недооцінку або переоцінку певних ризиків, зростання рівня невизначеності майбутнього, труднощі вимірювання рівня національної стійкості та проведення аудиту можливостей, ресурсні обмеження, відсутність політичної волі для запровадження такої системи тощо [2].

Висновки

1. Одним із шляхів розв'язання проблем стосовно запровадження національної системи стійкості є забезпечення єдності концептуальних підходів і принципів діяльності суб'єктів забезпечення національної стійкості. Наразі в сучасних наукових дослідженнях бракує єдності концептуальних підходів і принципів діяльності суб'єктів забезпечення національної стійкості. Різні методики оцінювання ризиків і загроз не мають імплементації в органах державного і військового управління. А отже, актуальним постає питання систематизування й узагальнення процесу запровадження національної стійкості із застосуванням відомих підходів до цього процесу в органах державного і військового управління.

2. Методологія оцінювання ризиків у різних країнах неоднакова. За результатами дослідження кращих світових практик можна виокремити шість основних етапів відповідної роботи, а саме: визначення найбільших загроз для національної безпеки (screening); поглиблений аналіз можливих наслідків, розроблення сценарних прогнозів, моделювання; оцінювання можливостей, виявлення уразливостей; комплексне картографування, геопросторова підтримка (geospatial support); поширення результатів оцінювання ризиків, візуалізація; моніторинг і повторне оцінювання ризиків з урахуванням набутого досвіду (lessons learned).

3. Визначені основні підходи до запровадження національної системи стійкості спрямовані на забезпечення здатності держави і суспільства своєчасно ідентифікувати загрози, виявляти уразливості й оцінювати ризики національній безпеці, запобігати негативним впливам або мінімізувати їх, ефективно реагувати та швидко і повномасштабно відновлюватися після виникнення загроз або настання надзвичайних і кризових ситуацій усіх видів; дають змогу систематизувати й узагальнити процес запровадження національної стійкості в органах державного і військового управління та можуть бути запроваджені на стратегічному, оперативному, тактичному рівнях управління у Національній гвардії України.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на систематизацію й узагальнення відомих методів виявлення й оцінювання загроз та уразливостей, оцінювання ризиків та стану відповідних можливостей.

Перелік джерел посилання

1. Концепція забезпечення національної системи стійкості : Указ Президента України від 27.09.2021 р. № 479/2021. URL: <http://surl.li/kmjwd> (дата звернення: 12.07.2023).

2. Національні системи оцінювання ризиків і загроз: кращі світові практики, нові можливості для України : аналіт. доп. / О. О. Резнікова та ін. ; за заг. ред. О. О. Резнікової. Київ : НІСД, 2020. 84 с. URL: <http://surl.li/kmjvz> (дата звернення: 12.07.2023).

3. Доктрина з планування розвитку в Національній гвардії України. ВКП НГУ

5-00(06).01 : наказ командувача НГУ від 01.03.2023 р. № 150. URL: <http://surl.li/iczoa> (дата звернення: 12.07.2023).

4. Шмаков О. М. Критерії складності оперативної обстановки у сфері охорони громадського порядку і забезпечення громадської безпеки. *Честь і закон*. 2006. № 2. С. 9–15.

5. Бєлай С. В. Методика оцінювання складності оперативної обстановки органами управління внутрішніх військ в населених пунктах країни в умовах масової активності громадян. *Честь і закон*. 2008. № 3. С. 32–38.

6. Бацамут В. М. Формування висновків щодо стану оперативної обстановки у сфері охорони громадського порядку. *Честь і закон*. 2009. № 1. С. 33–40.

7. Бацамут В. М. Підхід до визначення ризиків, що виникають під час перегрупування сил Національної гвардії України внаслідок ускладнення суспільно-політичної обстановки у державі. *Честь і закон*. 2015. № 1. С. 16–23.

8. Бабков Ю. П., Чепель М. О. Показники і критерії оцінювання рівня складності інформаційно-психологічної обстановки в районі виконання завдань із забезпечення громадської безпеки формуваннями Національної гвардії України. *Честь і закон*. 2019. № 2. С. 53–61.

9. Адамчук М. М., Бабков Ю. П., Бацамут В. М. Методика ранжирування районів службово-бойового призначення для сил Національної гвардії України у разі одночасного виникнення кризових ситуацій у кількох регіонах держави. *Честь і закон*. 2014. № 4. С. 21–29.

10. Бабков Ю. П., Кочерга Д. А., Шаповал О. М. Проблеми державного управління розвитком Національної гвардії України у сфері забезпечення національної безпеки і обороноздатності. *Честь і закон*. 2018. № 1. С. 8–13.

11. Основи стратегії національної безпеки та оборони держави : підручник / В. Г. Радецький та ін. 2-ге вид., доп. і випр. Київ : НУОУ, 2009. 596 с.

12. Щодо оцінки ризиків та загроз тероризму для елементів критичної інфраструктури держави. Аналітична записка. URL: <http://surl.li/kmjwo> (дата звернення: 12.07.2023).

Стаття надійшла до редакції 17.07.2023 р.

UDC 355.45

Yu. Babkov, S. Belai, O. Bondarenko

APPROACHES TO THE IMPLEMENTATION OF ELEMENTS OF THE NATIONAL SUSTAINABILITY SYSTEM IN THE ACTIVITIES OF STATE AND MILITARY ADMINISTRATION BODIES

The article is devoted to the analysis of prospects for the introduction of the national system of stability and its individual elements based on the implementation of a risk-oriented approach in the activities of state and military management bodies. The article established that one of the ways to solve the problems related to the introduction of the national sustainability system is to ensure the unity of conceptual approaches and principles of activity of the subjects of ensuring national sustainability. Currently, the unity of conceptual approaches and principles of activity of subjects of ensuring national stability has not been applied in modern scientific research. Various methods of assessing risks and threats are not implemented in state and military administration bodies. And therefore, the question of systematization and generalization of the process of introducing national stability based on the application of known approaches to this process in state and military administration bodies becomes urgent. It was determined that the risk assessment methodology in different countries is not the same. According to the results of the study of the best global practices, six main stages of the relevant work can be distinguished, namely: identification of the greatest threats to national security (screening); in-depth analysis of possible consequences, development of scenario forecasts, modeling; assessment of opportunities, identification of vulnerabilities; complex mapping, geospatial support; distribution of risk assessment results, visualization; monitoring and re-assessment of risks taking into account the experience gained (lessons learned). The identified main approaches are aimed at ensuring the ability of the state and society to timely identify threats, identify vulnerabilities and assess risks to national security, prevent or minimize their negative effects, respond effectively and quickly and fully recover after the occurrence of threats or emergency and crisis situations of all kinds; allow to systematize and generalize the process of introducing national stability in state and military administration bodies and can be implemented at the strategic, operational, tactical level of management in the National Guard of Ukraine. It is advisable to direct further research to the systematization and generalization of known methods of identifying and assessing threats and vulnerabilities, assessing risks and the state of relevant opportunities.

Keywords: national security, national stability system, threat assessment, risk assessment, crisis situation, state and military administration bodies, opportunities.

Бабков Юрій Павлович – заслужений працівник освіти України, кандидат технічних наук, доцент, професор кафедри оперативного мистецтва Національної академії Національної гвардії України

<https://orcid.org/0000-0001-5586-4103>

Бєлай Сергій Вікторович – доктор наук з державного управління, професор, заступник начальника навчально-методичного центру – начальник відділу методичного забезпечення навчального процесу Національної академії Національної гвардії України

<https://orcid.org/0000-0002-0841-9522>

Бондаренко Олександр Геннадійович – доктор наук з державного управління, доцент, начальник кафедри оперативного мистецтва Національної академії Національної гвардії України

<https://orcid.org/0000-0003-1755-3333>